

OPENINGSREDE VAN DE DERTIENDE ALGEMEENE VER-
GADERING DER NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT
BEVORDERING DER GENEESKUNST;

GEHOUDEN TE HOORN,

den 12den Junij 1861,

DOOR

PROF. A. HEYNSIUS.

*Geachte Afgevaardigden, Medeleden der Maatschappij
ter bevordering der Geneeskunst!*

Hoogst aangenaam en vereerend acht ik de taak, die mij heden is opgelegd. Waarlijk het is een uitmuntend verschijnsel de vertegenwoordigers van zoo vele Geneeskundigen uit den lande ter bevordering van de belangen hunner wetenschap en kunst vereenigd te zien — een groot voorregt hen hierbij te mogen verwelkomen.

Maar er is meer, waarom ik gaarne het woord tot U rigt. Ik heb tot de oprigting der Maatschappij niet medegewerkt. Bij den aanvang van mijn praktische loopbaan vond ik niet slechts de grondslagen gelegd, maar het gebouw zelf door U reeds tot aanzienlijke hoogte opgetrokken. Wel heeft die overweging mij met zekeren schroom vervuld; — ik ontwaarde zoo velen rondom mij, die waardiger dan ik deze plaats zouden bekleeden, Mannen van meerdere ondervinding en van beproefde trouw — maar toch is juist deze overweging een prikkel geweest, waardoor ik mij krachtig tot aanvaarding der taak heb aangespoord gevoeld en is hierin een voornamen reden gelegen, waarom ik het aangenaam en vereerend acht U te dezer plaatse te mogen toespreken.

Aangenaam is het mij, omdat ik hierdoor in de gelegenheid ben in den kring van zoo vele kunstbroeders uit ons Vaderland van mijne warme belangstelling in de Maatschappij te doen blijken, — omdat het mij, die aan hare oprigting mijne krachten niet mogt wijden, in staat stelt, vrij en ongedwongen, zonder den schijn van ingenomenheid met eigen werk op mij te laden, hulde te brengen aan het uitnemende denkbeeld, dat aan de vestiging der Maatschappij ten grondslag ligt — omdat ik onwillekeurig daardoor gedrongen word om te spreken over onze ervaringen in het verleden, onze vooruitzichten in de toekomst en die beschouwing, naar mijne meening, reden tot tevredenheid wekt.

Vereerend reken ik het, omdat ik door Uwe eervolle keus aan het hoofd onzer Maatschappij ben geplaatst en ik daarin immers het bewijs mag erkennen, dat Gij de rigting van mijn streven goedkeurt, dat Gij met mij de bevordering van ons wetenschappelijk leven, van onzen wetenschappelijken vooruitgang als het hoofddoel van onze Maatschappij, als den voornamen hefboom tot verheffing van den geneeskundigen stand beschouwt.

Deze overwegingen en het vertrouwen, dat Gij met

welwillendheid mijne zwakke krachten zult willen ondersteunen, hebben mij den moed gegeven om als Uwen Voorzitter op te treden en doen mij met vreugde het oogenblik begroeten, waarop ik U alhier verwelkomen mag.

Dertien jaren zijn sedert de oprigting der Maatschappij verlopen; dertien jaren liggen achter ons, ten bewijze wat onze Vereeniging vermag. Beantwoordt het resultaat aan de verwachtingen, die in 1848 en gedurende de eerste levensjaren zijn voorgespiegeld en gekoesterd? Ik vermeet mij niet om op die vraag een beslissend antwoord te geven, maar vrees, dat sommigen Uwer haar niet bevestigend zouden beantwoorden. Ontveinzen wij het ons niet. Er openbaart zich bij sommigen onzer eene zekere vermoeidheid, eene zekere teleurstelling. En geen wonder! Hoe vele verwachtingen zijn gebleken ijdel te zijn geweest, hoe vele wenschen zijn onvervuld gebleven! Waarlijk het zou onedel zijn, die vermoeidheid niet te willen, het zou weinig objectiviteit verraden, die teleurstelling, ook al deelt men hierin geenszins, niet te kunnen begrijpen en derhalve niet te kunnen billijken.

Maar dit sluit nog niet in, dat die teleurstelling, hoe regtmatig ook op zich zelf, met het oog op onze Maatschappij billijk en geregtvaardigd is. Integendeel, aan mij althans, op wien de invloeden, waaraan de Maatschappij bij hare eerste ontwikkeling heeft blootgestaan, niet hebben ingewerkt, aan mij, die tengevolge daarvan welligt op een minder partijdig standpunt ben geplaatst, komt die teleurstelling met het oog op onze Maatschappij, op haar wezen en hare wording, hoogst onbillijk en onregtvaardig en wat meer is in het belang van onze Instelling en van ons zelve ongeraden en verderfelijk voor.

De vaste overtuiging, die Gij met mij deelt, dat alle uitwendige invloeden, welke langdurig en aanboudend op een organisme inwerken, niet zonder invloed zijn op de functie, dat zij ten slotte bepaalde wijzigingen in de organisatie teweegbrengen, die het geheel met ondergang zouden kunnen bedreigen en de levendige zucht, die ons allen bezielt, tot instandhouding van de volkomen integriteit van ons maatschappelijk organisme, dat zoo veel goeds kan en moet tot stand brengen, maakt het ons tot plicht, die teleurstelling, dien deprimerenden invloed, die door verlamming van de functie van sommige deelen onze organisatie zou kunnen bedreigen, met kracht te bestrijden; en bedrieg ik mij niet M. H.! dan is een blik op onze Maatschappij, op hare wording en haar wezen voldoende om dien uitwendigen invloed te bekampen, om ons met moed en kracht te bezielen tot vervulling van de taak, die der Maatschappij is opgedragen.

De eerste indruk oefent bij iedereen, bij den eenen meer dan bij den anderen, maar bij elk mensch zonder onderscheid een zekeren rigtenden invloed op alle verdere beschouwingen uit. Uitwendige omstandigheden tasten een organisme sterker aan, naarmate zij op jeugdiger leeftijd inwerken, bovenal gedurende het embryonale leven en de eerste ontwikkelingsjaren.

Het komt mij voor M. H.! dat de vermoeidheid, de

teleurstelling, die bij sommigen van ons kenbaar wordt in dien ersten indruk, in die eerste levensomstandigheden der Maatschappij gelegen is.

Voor de oprigting onzer Maatschappij werd een gelukkig tijdstip gekozen. Het jaar 1848 en alle gewichtige gebeurtenissen daarvan werkten onmiskenbaar heilzaam op de geboorte, althans zeker op de ontwikkeling onzer Maatschappij. RAMAERS roepstem vond allerwege weêrklank in de gemoederen der Geneeskundigen; en sneller, krachtiger en degelijker zeker trad de Maatschappij in het leven, dan op eenig ander tijdstip het geval zou zijn geweest.

Oefende aldus het geboortjaar der Maatschappij een zeer weldadigen invloed op hare krachtige ontwikkeling uit, het opende tevens een werkkring voor de jeugdige instelling, die, volkomen met haar doel overeenkomende, al aanstonds door een praktisch resultaat het nut onzer Vereeniging in het licht stellen zou.

De verbetering onzer Geneeskundige Staatsregeling scheen door de gewijzigde Grondwet gewaarborgd. De Regering, zoo langen tijd doof voor de regtmatige grieven der Geneeskundigen, toonde zich overtuigd van de noodzakelijkheid eener grondige hervorming. Eene Commissie werd benoemd om de Regering hierbij ter zijde te staan. De voorstellen dier Commissie zouden, het viel niet te betwijfelen, getuigen van de zucht om het kwaad in den wortel aan te tasten. Het lag geheel in de roeping der Maatschappij om die voorstellen te onderzoeken en te beoordeelen. Door gemeenschappelijk overleg zou zij tot eenheid van oordeel althans over de hoofdpunten geraken en waar zoo vele deskundigen eenparig die grondslagen hadden gesteld en bescheiden, maar krachtig verkondigden, scheen immers de uitslag verzekerd. Regering en Vertegenwoordiging, door het advies der Commissie, door het oordeel der Maatschappij ingelicht, zou aan de Wetsvoordragt haar zegel hechten; de groote beteekenis onzer Vereeniging zou door een praktisch resultaat, zelfs voor den meest bevooroordeelde, helder in het licht worden gesteld, en heerlijk inderdaad in hare gevolgen, voor onze Wetenschap en Kunst, zou de eerste vrucht zijn, die zoo spoedig reeds na hare geboorte door onze Vereeniging afgeworpen werd.

Is het wonder, dat onder deze omstandigheden de Geneeskundige Staatsregeling, de Staatsburgerlijke belangen der Geneeskundigen, de groote gebreken van en allezins geregvaardigde grieven tegen den bestaanden toestand en de middelen tot afdoende verbetering hiervan boven alle andere onderwerpen op den voorgrond traden? En zou het ons dan bevreemden, dat sommigen onzer, die aan de bearbeiding van dit onderwerp, door de gunstigste voorteekenen uitgelokt, hunne krachten en talenten, welligt met opoffering van anderen wetenschappelijken arbeid, hebben gewijd, zich teleurgesteld gevoelen, nu dat praktisch resultaat nog niet is bereikt? Zou het ons kunnen bevreemden, dat sommigen onzer zich afgemat gevoelen door de schijnbaar systematisch volgehouden vijandige taktiek om hoogstens eene schermutseling der voorposten toe te laten, maar elk beslissend treffen te vermijden, nadat zij jaren lang reeds voorbereid ten strijde zijn en geene opofferingen hiervoor te groot hebben geacht? Waarlijk M. H! het

zou onedel zijn, dat niet te willen begrijpen, niet volkomen te willen billijken.

Met het oog op onze Maatschappij kan ik het nogtans niet regtmatig achten. In de eerste plaats, omdat onze Vereeniging met betrekking tot dit onderwerp inderdaad volkomen heeft beantwoord aan hetgeen billijkerwijs van haar ooit kon worden verwacht. Of hebben Uwe beraadslagingen niet tot eenheid van oordeel omtrent alle hoofdpunten geleid? Zijn wij het niet allen eens omtrent de grondslagen, waarop eene regeling moet berusten, zal zij de gewenschte vruchten kunnen opleveren? Is de Regering en Vertegenwoordiging niet bekend met hetgeen wij in het belang der zaak eenparig, nuttig en noodig oordeelen? Waarlijk, beklagen wij het ons niet, dat de Maatschappij in hare eerste levensjaren hare krachten aan dit onderwerp heeft gewijd. Het heeft krachtig bijgedragen tot hare opkomst en bloei, en bovendien wij hebben een deugdelijk materiaal verzameld. Hebben wij voor het bijeenbrengen daarvan ons belangrijke opofferingen getroost, het onderhoud vereischt geen zorg, geene opofferingen althans, die ons zouden kunnen uitputten. Hoelang het nog ongebruikt zal moeten blijven liggen is mij onbekend, maar eenmaal komt de eindbeslissing en Uw arbeid zal zeker in menig opzigt vruchten opleveren.

Maar bovendien, die geneeskundige Staatsregeling alleen heeft ons toch niet bijeengebragt; de geneeskundige Wetgeving is toch niet de voorwaarde voor ons bestaan. Immers neen M. H.! stellig neen. Het vooruitzicht van eene hervorming onzer Wetgeving heeft de opkomst onzer Maatschappij begunstigd en haar bestaan ontegenzeggelijk krachtig bevestigd, — dankbaar erkennen wij dan ook dien invloed der tijdsomstandigheden — maar de behoefte van het oogenblik, de geneeskundige Staatsregeling is niet de voorwaarde voor ons bestaan. Onze wetenschap zelve heeft ons vereenigd, de bevordering van ons wetenschappelijk leven, van onzen wetenschappelijken vooruitgang, dit immers beschouwt Gij met mij als het hoofddoel onzer Maatschappij.

Vragen wij derhalve naar de resultaten, die onze maatschappelijke vereeniging gedurende haar bestaan heeft opgeleverd, dan behooren wij niet in de eerste plaats het oog op onze omgeving, op onze Staatsburgerlijke verhouding te vestigen, maar allereerst op en in ons zelve te rigten. En, met de hand op het hart, is er grond tot teleurstelling, wanneer Gij onbevungen Uw blik slaat op hetgeen de Maatschappij ter bevordering van ons wetenschappelijk leven heeft verrigt, wanneer Gij al het goede opsomt, dat onze Maatschappij gedurende haar bestaan heeft tot stand gebragt? Ge eischt niet van mij, dat ik dit alles met U zal nagaan, dat ik in den boezem onzer Maatschappij over den arbeid harer Afdeelingen, over de Rapporten harer Commissiën, over de verdiensten van haar Tijdschrift, over de werkzaamheden harer Leden breed zal uitmeten. Ge zoudt het afkeuren, indien ik op die wijze den schijn aannam alsof ik meende, dat zoodanige zelfverheffing U aangeraam kon zijn. Maar Ge zult mij toch zeker niet van ijdele ingenomenheid beschuldigen, indien ik

gaarne openlijk verklaar, dat de Maatschappij in dit opzigt veel goeds heeft gesticht, ja, dat zij ons wetenschappelijk leven meer heeft bevorderd, dan men bij oppervlakkige beschouwing vermoeden zou.

De Maatschappij had welligt in dit opzigt nog meer kunnen doen. Ik wil het geenszins ontkennen. Maar zelfs indien onze Vereeniging ook hierin niet volkomen aan de verwachting beantwoord heeft, wij Geneeskundigen zullen om die reden toch de kracht onzer Maatschappij in dit opzigt geenszins in twijfel trekken en hare groote voordeelen miskennen. Immers het voorwerp onzer gemeenschappelijke studie, het menschelijk organisme en zijne verrigtingen, brengt ons dagelijks te levendig voor den geest, wat heerlijk geheel door samenwerking, door harmonische samenwerking wordt voortgebracht, dan dat wij een oogenblik aan het nut onzer Vereeniging voor onze eigene ontwikkeling en ons wetenschappelijk leven zouden kunnen twifelen.

Beantwoordt derhalve onze Maatschappij ook in dit opzigt niet volkomen aan Uwe verwachtingen; was mijn oordeel te gunstig, dan behooren wij naar den oorsprong van het kwaad onderzoek te doen. En inderdaad wij, Geneeskundigen, kunnen omtrent den zedel daarvan en omtrent zijn aard niet lang in het onzekere blijven. Wij kennen de zitplaats en het wezen van het kwaad en gelukkiger dan wij dikwerf zijn in de uitoefening onzer kunst, wij weten het middel tot zijne bestrijding. Het staat ons duidelijk voor den geest, dat het leven van een organisme berust op de werkzaamheid van zijne samenstellende deelen. Is het organisme onzer Maatschappij dus niet volmaakt gezond, dan kan de reden daarvan slechts van twee oorzaken afhankelijk zijn. Of de stofwisseling is algemeen te laag, of er is disharmonie in de functie der verschillende deelen. Verhoogde werkzaamheid, wij zijn er van doordrongen, bedreigt een organisme niet, mits zij slechts harmonisch zij in alle deelen. Er blijft derhalve niet anders over, dan óf algemeen de stofwisseling te verhoogen óf door opwekking van de minst energisch werkzame deelen de disharmonie, die schadelijk inwerkt op het geheel, op te heffen.

Zijn wij aldus overtuigd, dat eene harmonische werkzaamheid in het organisme onzer Maatschappij, hoewel langzaam, tot schoone resultaten leiden moet, die voor elk onzer individueel wegens het uitgestrekte gebied onzer wetenschap onbereikbaar zijn, wij, Geneeskundigen, kunnen ter bereiking van dit doel de noodige kracht niet van buiten verwachten. Wij zullen haar niet buiten ons, maar in de eerste plaats in ons zelve zoeken. Heeft welligt de geest van den tijd, waarin onze Maatschappij ontkiemde en ontwikkelde, aan invloeden buiten ons zelve gelegen, aan den Staat, als bezielend element voor ons maatschappelijk leven en werken een te hooge waarde toegekend, in *dezen* tijd M. H.! zullen wij zeker die bezielende kracht niet buiten ons, maar alleen in eigen boezem zoeken. Bij de grondvesting onzer Maatschappij werd de werkzaamheid, die de verschillende deelen van het ligchaam openbaren, nog voor een groot gedeelte van daar buiten gelegen invloeden afhankelijk geacht. Door sommigen werd het zenuwstelsel, door anderen het bloed als de eigen-

lijke bron dier werkzaamheid beschouwd. Van het zenuwstelsel of van het bloed werd alle werking afgeleid. Onze wetenschap heeft zich in onzen tijd van deze dwaling vrijgemaakt. Wij weten het thans, dat noch het bloed, noch het zenuwstelsel de bron van de werkzaamheid der verschillende lichaamsdeelen is. In de grondvormen zelve van ons ligchaam, niet daar buiten, zetelt de kracht en alleen door harmonische samenwerking van alle elementen komt het schoone geheel tot stand, hetwelk wij in het voorwerp onzer studie, het dierlijk organisme aanschouwen en bewonderen.

Deze uitkomst der wetenschap, de leer van de zelfstandigheid en groote beteekenis der cel, erkent Gij met mij als de groote ontdekking van onzen tijd. Zij bezielde onze wetenschap met een geheel nieuw leven en leverde ook in hare praktische toepassing reeds de heerlijkste vruchten op: en Ge zoudt, geheel in strijd met die leer, in ons maatschappelijk organisme de beteekenis der samenstellende elementen, hunne zelfstandigheid tegenover uitwendige invloeden ontkennen? Neen M. H.! dat mag ik niet vooronderstellen. Kunnen wij, Geneeskundigen, de heerlijke resultaten, die onze Vereeniging bij harmonische samenwerking harer Leden tot stand brengen moet, niet in twijfel trekken, wij zij niet minder levendig doordrongen van de waarheid, dat de kracht tot ontwikkeling dezer werkzaamheid niet buiten ons, maar in ons zelve moet worden gezocht. De kracht van elke vereeniging is in hare elementen, in hare leden, in het individu gelegen. Niet van invloeden buiten ons, niet van den Staat, maar allereerst van ons zelve is het leven van ons maatschappelijk organisme afhankelijk. Is derhalve de stofwisseling in het organisme der Maatschappij, de functie van zijn organen naar onze meening niet krachtig genoeg, van ons zelve alleen hangt het af, ze tot de gewenschte intensiteit op te voeren. Goed, degelijk wetenschappelijk voedsel moeten wij hen ter verwerking aanbieden. Roborantia in een woord en deze alleen zijn ter bereiking van dit doel aangewezen en in elk geval zullen wij derhalve allereerst alle deprimerende invloeden, teleurstelling enz. moeten verwijderen, die immers niet anders dan allernadeeligst werken kunnen.

Mag ik vertrouwen M. H.! dat Gij mijne opvatting omtrent de zelfstandige kracht onzer Maatschappij ter bevordering van ons wetenschappelijk leven deelt, ik voorzie ééne bedenking, waarvan ik het gewigt geenszins ontkennen wil. Een krachtig wetenschappelijk leven alleen is ons niet voldoende. Wat voordeel brengt een normaal functionerend ligchaam ons aan, indien dat ligchaam het vermogen mist om zich met zijne omgeving in aanraking te stellen. Niet ten onrechte immers worden de organen, waardoor het dierlijk organisme zich met de buitenwereld in contact stelt, zijne *hoogere* zintuigen genoemd. Zullen de resultaten van ons maatschappelijk leven waarlijk vruchten dragen, dan behooren wij hen praktisch te kunnen toepassen. Voor een zeker gedeelte ligt die praktische toepassing in onze magt, maar voor een ander gedeelte niet. Op het gebied der hygieëne zien wij dagelijks door onze besturen, door onze medeburgers grove feilen begaan en ons

ontbreekt de magt tot het keeren van het kwaad. Wat baat al ons wetenschappelijk streven op dit gebied, indien ons advies door de autoriteit niet wordt gehoord, indien onze welgemeende raad niet wordt gevolgd?

Waerlijk M. H.! Gij kunt niet verwachten, dat ik Uwe overtuiging omtrent de noodzakelijkheid eener hervorming tot regeling van onze verhouding tegenover den Staat op eenig gebied en zeker niet op het laatstgenoemde niet deelen zou en ik ben geenszins beducht, dat Gij zulk eene gevolgtrekking uit het gesprokene afleiden zult. Maar is het toch wel juist om ook in dit opzigt van die hervorming alleen verbetering te verwachten?

Voor weinige jaren zagen wij een Tijdschrift verrijzen, dat zich uitsluitend op dit gebied beweegt en zou de wetenschappelijke arbeid, hieraan besteed, wegens het gemis eener wetgeving geheel nutteloos moeten worden geacht? Getuigt niet de bloeiende toestand van dat Tijdschrift, dat ook op dit gebied onze werkzaamheid veel nut stichten kan? En dan de Volksvoorlezingen, die door de Maatschappij zijn uitgelokt en waaraan de Afdeling, die ons herwaarts noodigde, waaraan West-Friesland zoo zeer hare krachten wijdde, zoudt Gij hieraan geene betekenis, geene waarde toekennen? Kunnen wij redelijkerwijs van de doode letter eener wet alleen heil verwachten. zoo lang onze medeburgers, onze overheid niet doordrongen zijn van het gewigt der zaak, en is de verspreiding van kennis in dit opzigt afhankelijk van onze geneeskundige wetgeving?

Neen M. H.! Hoe dringend noodzakelijk hier even als elders eene grondige hervorming zonder uitstel behoorde te worden tot stand gebragt, wie arbeiden wil op dit gebied vindt nog een ruim veld ter bewerking over, en is zijn arbeid goed en degelijk, hij kan zeker

zijn, de gewenschte vruchten te zullen inoogsten. Meer dan elders nogtans wordt hier eene grondige studie vereischt. Wie de goede zaak werkelijk wenschte te dienen, wie zijne medeburgers van haar overwegend belang wenschte te overtuigen, behoort immers, om van andere noodzakelijke talenten niet te spreken, de kwestie die hij behandelt volkomen, in haar geheelen omvang, in alle rigtingen meester te zijn. Het wetenschappelijk leven in den boezem onzer Maatschappij, het gemeenschappelijk overleg, zal hiertoe krachtig kunnen bijdragen en ook in dit opzigt zal onze wetenschappelijke werkzaamheid derhalve vruchtdragend zijn.

Geen teleurstelling derhalve M. H.! over hetgeen buiten onze magt en verantwoordelijkheid ligt, maar met moed beziel, in het bewustzijn van de gewigtige roeping, die wij te vervullen hebben. Wat de Hooge Regering ook nuttig en noodig oordeele — hetzij zij de hervorming in het leven roepe of haar nog niet voldragen beschouwe — wij zullen volharden. Grootendeels is de kracht, die wij behoeven, in ons zelven gelegen. Energische, degelijke werkzaamheid in eigen boezem is de eenige weg, die tot zekere uitkomsten leidt.

Wat eene eventuele hervorming ook tot stand brengen mag, verbeteringen in het geneeskundig onderwijs, betere waarborgen voor de bekwaamheid der geneeskanstoefnaren brengt zij zeker voort. Is dus werkelijk in onze wetenschap zelve de bezielende kracht onzer Vereeniging gelegen, dan is ook haar toekomst verzekerd. Zij zal blijven en meer en meer worden een voortreffelijk middel tot bevordering van ons wetenschappelijk leven, tot verheffing van onzen stand, tot aankweeking van vriendschap en broederschap, tot verspreiding van geluk onder onze medeburgers.

JAARVERSLAG VAN DEN TOESTAND DER NEDERLANDSCHE
MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST,

GELEZEN IN DE DERTIENDE ALGEMEENE VERGADERING

DOOR

DR. J. P. HEIJE,
Hoofdbestuurder-Secretaris.

Geest en Stof: — waren en blijven ze niet steeds de Scyllen en Charybden, tusschen welke het Scheepje der Geneeskunst zich heen wringt, steeds in gevaar van verzeilen? Vrees echter niet, al ben ik voor mij zelve overtuigd dat Stof, sluimerende, zich zelve onbewuste *geest*, — Geest, tot zelfbewustzijn ontwaakte *stof* is — en dat beide voortvloeijen *uit*, zamensmelten *in* en beheerscht worden *door* eene hooëgere éénheid... vrees niet, dat ik U hier de theorie mijner Stuurmanskunst uiteen zal zetten!

Alléen de grondgedachte wil ik vasthouden, om bij dit jaarverslag de vraag te stellen (en, kan 't, te beantwoorden): in hoe verre de stof ten goede die onze Maatschappij bevat, reeds zichtbare kracht, reeds zelfbewuste geest geworden zij: en dat geworden zij met duidelijk zelf-erkennen van de *beginnelsen*, waarin ze

regel en steun vinden — van de *ideeën*, die ze tot *feiten* maken moet?

't Eerst gelde vraag en antwoord den *vorm* van dit Verslag zelf: 't zal beknopt zijn! — De stof er voor is in de *Acta* van 't vorig (en van dit) jaar genoegzaam nedergelegd: — te onderzoeken of er in waarheid éénheid van beginsel, éénheid van werking, éénheid van geest, uit bleek, is 't eenige wat rest!

Getuigt ('t zij eene tweede vraag!) de thans strenger omschreven *inrigting* der *Algemeene Vergadering* van ontwaakt zelfbewustzijn? Wij durven toestemmend antwoorden! Lang rustte, als domlende stof, Art. 63 in ons Wetboek. De geest die er in school: „dat, *in beginsel*, de *Algemeene Vergadering* de uitnemende gelegenheid tot *mondelijke* gedachtewisseling, beraadslaging en besluit — de uitnemende gelegenheid tot wijs *gemeen overleg*”, moest aanbieden, ving aan zoo diep in het petrefact wat men *sleur* noemt, verholten te raken, dat iemand in ernst (of was het uit ondeugd?) onze jaarlijksche bijeenkomst van heldere hoofden en warme gemoederen tot eene Cellulaire-Gevangenis begeerde te maken — waarin elk Afgevaardigde, in zijn eigen hokje, aan handen en voeten door een *ijzeren* MANDAAT gekluisterd zat, al sloot het wakker verstand, 't scherpzinnig oordeel, de